

Enda lettere tilgang når noen er funksjonshemmet?

Sundvollen 14.04.16.

Bernt Barstad

(ess@exben.no)

Kasus 1

- Kari er pasient ved en dementavdeling, en gang i uka kommer mannen hennes innom og tar henne med seg hjem, de bruker å komme tilbake etter noen timer. Dette skjedde i dag også, du skal stelle og vaske Kari og ser at hun er sår og rød i underlivet. «Hva har skjedd?» spør du forundret – «Nåja, det er vel noe stort som har vært der!» svarer Kari....

Kasus 2

- <http://kurs.helsekompetanse.no/ingenhemmeligheter/21415>
- [http://www.bufdir.no/Nedsatt_funksjonsevne/Retningslinjer_seksuelle_overgrep_utviklingshemmede/Test_deg_selv_case_oppgaver/Case 2 Kari drar pa byen/](http://www.bufdir.no/Nedsatt_funksjonsevne/Retningslinjer_seksuelle_overgrep_utviklingshemmede/Test_deg_selv_case_oppgaver/Case_2_Kari_drar_pa_byen/)

Sex.....

- Jeg velger å dele mellom
  - Sex på godt
  - Sex på vondt
- Det første er det jeg unner hver og en av dere i salen, når det skal være
- Det andre må vi også snakke om, og her er det en og annen uklarhet.

Sex på godt

- Det er de greiene vi søker etter, men det er kanskje uklart å vite hvor definisjonen starter og når sex går over til å bli noe annet?
- Utviklingshemmede og sex? – Hva vil de egentlig ha?
- Fysisk funksjonshemmede og sex? – Hva vil de egentlig ha?

Sex på vondt

- Er enten negative bivirkninger ved sex, eller uønskete seksuelle opplevelse
  - Graviditet: Kan være sex både på godt og vondt
  - Smerter ved samleie
  - Seksuelt overførte infeksjoner
  - Seksuelle overgrep
  - Utviklingshemmede og sex?

Hva er sex?

- «Alt» mellom intens forelskelse/ fascinasjon til et fire timers sengeritt med multiorgasmer?
- Hvis definisjonen er så vid, så inkluderer man mer enn man ekskluderer?
- Er filer viktig?
- Solosex?

Har man rett på sex?

- Ja, men den delen som inkluderer innsats fra en partner forutsetter at dette foregår i tråd med gjeldende lovverk
- Har man rett på bistand til sex?
- Kan dere pålegges å bistå til sex?
- Men kan de ikke bare dra til Danmark og kjøpe seg sex? (Straffeloven §316)
- Kan man ikke kjøpe et sexleketøy til dem?

Hva vil de egentlig ha – fysisk funksjonshemmede?

- Det er det vel neppe andre enn dem selv som vet – men vi funksjonsfriske har et utvalg av mulighet:
  - Vi kan skaffe oss kjæreste
  - Vi kan selv ta initiativ til sex, og være aktiv
  - Vi kan tenke at i kveld er ikke sex jeg vil ha, men jeg vil gjerne ligge inntil partneren
  - Vi kan onanere
  - Vi kan bruke sexleketøy
- Mye av dette kan de fleste fysisk funksjonshemmede, men hva med dem som ikke kan?

Hva vet psykisk utviklingshemmede om sex?

- Det varierer – de aller fleste utviklingshemmede har en IQ i nærheten av 70 – så de vet en del
- Et av de mest markerte kjennetegnene på utviklingshemning er vanskeligheter med språk (lett utviklingshemning – aldersekvivalent med 9-12 år)
- Et annet kjennetegn er at de ikke forstår metaforer så godt
- Sex med partner er en prestasjonsidrett, hvor begge må nyte
- Hvorfor har utviklingshemmede sex?

Overgrep

- Fristende å skrive «seksuelle» foran.
- Funksjonshemmede blir utsatt for overgrep mer enn populasjonen for øvrig.
- Utviklingshemmede er 2-3 ganger så utsatt som populasjonen for øvrig
- Sårbare personer
- En samtale med Clement – ulike kultur

Seksuelle overgrep

- Det finnes etter hvert en del prosedyrer for håndtering (og forebygging) av seksuelle overgrep
  - Omsorgstjenesten Sørøya har for barn
  - Bufdir har for voksne
  - Trollheim vekst har, i utgangspunktet mot sårbare i vekst og attføringsbedrifter
  - Man kan kurses gjennom [Helsekomptanse.no](https://helsekomptanse.no)

Hvorfor skjer overgrep

- Sårbare personer
- Manglende kompetanse
- Få tillitspersoner/ dårlig nettverk
- Kan være vanskelig å skille på «undersøkelser» og overgrep
- Intensjoner for å ha sex
- Overgrep er bedre enn alternativet...

Hva kan gjøre?

- Forebygge, gjennom:
  - Øke kompetansen til de utsatte
  - Øke grad av transparent i miljøet
  - Etablere tillitsrelasjoner
  - Jobbe aktivt med nettverk
  - Dedikerte bistandsyttere
  - Et seksualvennlig miljø
- Håndtere, gjennom:
  - Gode rutiner

Gode rutiner/prosedyrer

- Rutinene må være kjent og tilgjengelig
- Aller helst bør dem som skal bruke rutinene ha kompetanse om overgrep
- Rutinene bør fange opp eventualiteter og mistanker
- Rutinene må være gode
- [http://www.bufdir.no/Nedsatt funksjonsevne/Retningslinjer seksuelle overgrep utviklingshemmede/](http://www.bufdir.no/Nedsatt_funksjonsevne/Retningslinjer_seksuelle_overgrep_utviklingshemmede/)

Forklaringene må være enkle

- <https://www.youtube.com/watch?v=oQbei5JGiT8>